

Af Henrik H. Brandt,
direktør for Idrættens
Analyseinstitut

Nødvendig kontrol

Umiddelbart lyder det som et brag af en historie, at der tirsdag i Schweiz åbner en straffesag om økonomiske uregelmæssigheder mod seks tidligere topledere fra det krakkede sportmarketingagentur, ISMM/ISL (læs også side 4).

Genstand for de økonomiske krumsporing var ikke mindst topledere i international idræts allerøverste kredse, som via et uigennemtsigtigt net af fonde modtog milde gaver for at lade ISMM/ISL stå for salget af tv- og sponsorrettigheder i nogle af verdens højst profilerede idrætsgrene.

Men begivenhederne omkring den næststørste konkurs i Schweiz' virksomhedshistorie har i den årelange optakt højst givet anledning til krusninger. Kompliceret er den, javist, og man kan ikke bevise noget. Især ikke, hvis man ikke prøver. De store internationale mediekonglomerater, der har ressourcerne, er ikke voldsomt interesserede. Det kan man blandt andet se dokumenteret på den kritiske britiske journalist Andrew Jennings' hjemmeside, hvor man som en udløber af ISMM/ISL-affæren kan se mediegiganten Vivendi true FIFA med, at man "som en medievirksomhed havde alle de nødvendige ressourcer til at fremstille begivenhederne for verden idet lys, man finder korrekt."

Nu er det ikke den slags historier, der præger Vivendis 'Canal Plus'. Kampen om de store sportsrettigheder – og dermed underholdning - er ofte vigtigere end journalistikken og etikken for mediemarkedets
fortsættes...

Indhold:

- Halv million danskere går til fitness
- Afmatning i international fitness
- Foreningen presser forretningen
- Korruption frem i rampelyset
- Idræt kommer før sundhed
- Det civile samfund som indsatsstyrke
- Anmeldelse: Verdenskrig om medaljer

Foto: Polfoto/Ole Lind

Den hjemlige fitness-sektor oplever stadig markant vækst.

Næsten en halv million danskere går til fitness

2007 blev endnu et år med kraftig vækst i den danske fitnesssektor. Tæt ved en halv million danskere dyrker fitness i kommercielle og foreningsdrevne centre, viser Idans opgørelser.

Af Rebecca Steele og Kasper Lund Kirkegaard,
Idrættens Analyseinstitut

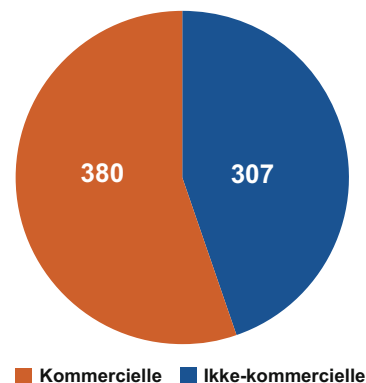
Den danske fitness-sektor er stadig i kraftig fremgang, viser Idans samlede oversigt over udviklingen i 2007.

Sidste år blev der åbnet 41 nye kommercielt drevne fitnesscentre, mens 19 centre lukkede. En nettotilvækst på 22 centre. Også den ikke-kommercielle fitness er vokset markant. Alene DGI har registreret intet mindre end 58 nye foreningsdrevne centre i 2007. Flertallet af disse centre er dog ikke sammenlignelige med de kommercielle, når man tager antal kvadratmeter og udbuddet i betragtning.

Dermed har hele fitness-sektoren cirka 380 kommercielle og lidt over 300 ikke-kommercielle fitnesscentre.

Anslået ud fra det gennemsnitlige antal medlemmer pr. center er det kommercielle fitnessmarked vokset med over 30.000 kunder i 2007. Den kommercielle fitnesssektor har cirka 410.000 kunder svarende

Antal centre primo 2008

til 7,5 % af befolkningen. Dertil kommer de cirka 80.000 medlemmer af de generelt noget mindre ikke-kommercielle centre. I alt dyrker en lille halv million danskere altså fitness.

Udviklingen ser ud til at fortsætte i 2008. Allerede nu er der planlagt 14 nye
fortsættes...

store spillere. Elektroniske medier betaler gigantiske summer for adgangen til sport. Ikke mindst derfor, er der hårdt brug for uafhængige, globalt samarbejdende journalistiske og forskningsmæssige netværk i international idræt. Og ikke mindst derfor var det en lykke, at en af gevinsterne i finanslovsforligets sene nattetimer var en ekstra million kroner, som sikrer fremtiden for det kritiske danske sportsnetværk, Play the Game (se nedenfor).

Det er fortsat kun småpenge, regeringen satser på Play the Game i forhold til dens massive millionsatsninger på henholdsvis 'Internationale sportsbegivenheder til Danmark' (Elitefacilitetsudvalget og Sport Event Denmark) og branding af landet i 'The year of sport 2009'. Men finanslovsforliget redder akkurat æren for regeringen og får i øvrigt DIF, der fra nytår trak sig ud af Play the Game, til at se opportunistisk og ligeglad ud i forhold til international idræts skyggesider.

Det havde været pinligt og næsten ubærligt at se Play the Game gå ned, altimens regering og DIF i fællesskab brændte to cifrede millionbeløb af på at vise den særlige ukorrumperte og idealistiske danske idrætsmodel frem for alverden i de kommende år.

kommercielle fitnesscentre med åbning i år.

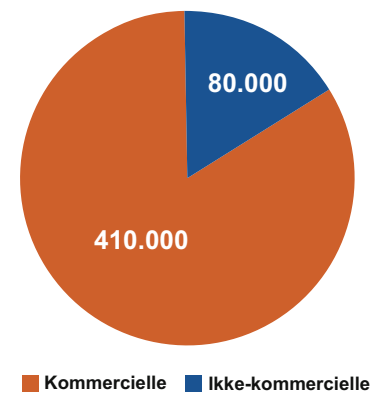
Den ikke-kommercielle fitness-sektor trådte i 2007 for alvor ind i kampen om de motionsdyrkende danskere.

Siden 2004 har Danmarks Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI) med stor succes kørt et projekt under navnet 'DGI træningskultur', der tilbyder lån og rådgivning til idrætsforeninger, som har oprettet eller ønsker at oprette et foreningsbaseret træningscenter. Fra den 29. januar 2008 er dette blevet et fælles projekt med Danmarks Idræts-Forbund (DIF) under navnet 'foreningsfitness'. Forventningen er 20 nye centre i løbet af 2008 og 80 over de næste fire år.

Kvinder vil træne alene

En vigtig ny tendens på det danske fitnessmarked er fitnesscentre forbedret kvinder. På blot seks måneder er ti rene kvindekoncepter åbnet herhjemme. Dermed tyder meget på, at udviklingen i Danmark følger det samme mønster som i udlandet og ikke mindst i Tyskland, der i de senere år har oplevet kraftig vækst i

Antal medlemmer primo 2008

antallet af fitnesscentre for kvinder.

En væsentlig forskel til Tyskland er dog, at hovedparten af de nyåbnede kæder i Danmark ikke er lokale, men amerikanske koncepter, der har fundet vej til det danske marked.

Desuden er den danske fitness-sektor i modsætning til den tyske stadig i generel vækst, og man må formode, at der er i årene fremover vil være rigeligt plads til de nye centre med kvindekoncepter.

NYT FRA IND- OG UDLAND

Play the Game på finansloven

Flere års kamp for at sikre et mere solidt økonomisk fundament under den kritiske internationale idrætskonference, Play the Game, blev kronet med held, da partierne bag finanslovsforliget afsatte en årlig pulje på 1,5 mio. kr. fra Kulturministeriets såkaldt tipsaktstykke til Play the Game i årene 2008-2011.

Sammen med de 500.000 kr., og 100.000 kr., som henholdsvis DGI og DFIF giver i årligt tilskud, får Play the Game bedre muligheder for at koncentrere sig om at styrke sit internationale netværk og den internationale idrætsdebat, vurderer sekretariatschef Jens Sejer Andersen.

Også internationalt står Play the Game styrket. Tre lande har meddelt, at man er seriøst interesseret i at være vært for den næste Play the Game-konference i 2009.

I Tyskland vil netværket af sportsjournalister og idrætsforskere organiseret i Sportnetzwerk lægge konferencen i Berlin.

Fra Spanien har Blume, som organiserer en international gymnastikfestival, søgt om at få Play the Game til Gran Canaria.

Endelig foreslår Coventry University, der bl.a. arbejder med sportsøkonomi og sportsmarketing, konferencen placeret på det lokale fodboldstadion Ricoh Arena.

Play the Game forventer en afklaring inden sommerferien.

Den internationale fitness-sektor viser tegn på afmatning

Mens den danske fitness-sektor har stor fremgang, er væksten i den internationale fitness-sektor mere moderat efter ti år med høje vækstrater.

Det amerikanske fitnessmarked oplevede i 2007 for første gang i ti år en kraftig afmatning og er nu ikke længere det land i verden, hvor relativt flest dyrker fitness.

Samtidig konkluderer den internationale brancheorganisation, IHRSA, at den kommercielle fitness-sektor er meget følsom over for de økonomiske forhold i de enkelte lande. Den økonomiske udvikling har således en direkte afsmittende effekt på folks vilje og mulighed til at købe sig adgang til de hovedsageligt kommercielle fitnesscentre.

Tendensen er desuden, at de store og ledende markeder primært oplever vækst inden for særlige målgrupper og koncepter, mens det generelle fitnessmarked står i stampe. I Storbritannien oplever man endda negativ vækst.

Omvendt havde Sverige, som Danmark ofte sammenligner sig med, en kraftig vækst i 2007.

Væksten dækker dog over nye opgørelsesmetoder, hvor den særegne svenske non-profit organisation Friskis & Svettis

med godt 400.000 medlemmer nu bliver talt med som fitnessudøvere.

Organisationen har dog også andre motionsaktiviteter end fitness på programmet.

Verdens førende fitnessmarkeder

	2006	2007
Holland	15,5 %	17,6 %
USA	15,6%	16,0 %
Spanien	14,8 %	15,3 %
Canada	14,6 %	15,0 %
Sverige	10,0 %	14,3 %
Norge	11,0 %	11,8 %
Storbritannien	12,8 %	11,6 %
(Danmark)		8,9 %

Andelen af den voksne befolkning, som går til fitness, i de syv førende lande på fitnessområdet. Danmark er medtaget til sammenligning.

Stor interesse for foreningsfitness

Med en fælles fitness-satsning reagerer DIF og DGI på det pres, som befolkningens ændrede idrætsvaner og de kommercielle fitnesscentres succes har sat foreningsidrætten under.

Under navnet 'foreningsfitness' er målet at etablere eller udvikle 80 nye foreningsdrevne centre inden for de kommende fire år, dvs. 20 om året.

Det tal bliver næppe vanskeligt at nå. Siden projektet blev annonceret i januar har der ifølge projektleder Ruben Lundtoft fra DGI været mellem 50 og 60 henvendelser fra foreninger, som ønsker at høre mere om støttemulighederne eller allerede har besluttet sig for at gå i gang.

Projektet indebærer, at foreninger under DIF og DGI vil kunne søge om lån og rådgivning til at etablere foreningsdrevne fitnesscentre, ligesom foreningerne vil kunne sende folk på instruktørkurser.

Foreningsfitness ligger i forlængelse af et tilsvarende projekt, som DGI har haft succes med i de seneste fire år under navnet 'DGI træningskultur'. Med det nye samarbejde fordobler man antallet af foreninger, man kan hjælpe med centre.

Ifølge formanden for DGI, Søren Møller, er det vigtigt at signalere, at foreningslivet også kan bære fitnessaktiviteter:

"Den store vision for os i foreningsfitness er, at hver eneste idrætshal om 10 år også har et træningscenter," sagde Søren Møller ved præsentationen.

Samarbejdsprojektet løber foreløbig fire år, men begge organisationer forventer, at foreningsfitness bliver en permanent ordning efter projektperioden.

Eventstrategi satser på multiarena

Sport Event Denmark er med sin strategi for 2008-2011 klar til at putte et årligt millionbeløb ind i driften af en ny multiarena med plads til cirka 15.000 tilskuere placeret i hovedstaden.

Konkret vil man købe arrangementsdage i den store hovedstadsarena for fem millioner kroner om året.

Ifølge Sport Event Danmarks formand, Lars Krarup, vil en sådan aftale, som potentielle arenainvestorer i hovedstaden vil kunne byde ind på, blive sendt i EU-udbud i løbet af foråret.

Alle ressourcer bliver dog ikke koncentreret om en fremtidig arena i København. Ifølge den nye strategi kan en noget mindre arena i det vestlige Danmark også forvente at blive understøttet i fremtiden.

Samtidig vil der ske en styrkelse af Sport Event Danmarks organisation, så man bedre kan motivere forbund til at søge de store sportsevents og senere i processen understøtte forbundene med viden og erfaring om den praktiske afvikling.

Sport Event Denmark har et årligt budget på 45 mio. kr til og med 2011.

Foreningen presser forretningen

Analyse: Foreningsidrættens satsning på Foreningsfitness øger behovet for en principiel stillingtagen til balancen mellem forening og forretning.

Af Kasper Lund Kirkegaard,
Idrættens Analyseinstitut

"Som kynisk forretningsmand har jeg i princippet ingen interesse i, at kommunen laver en flot og inspirerende legeplads til glæde for byens børn."

Sådan sagde en indehaver af et kommercielt fitnesscenter til spørgsmålet om hans egne snævre økonomiske interesser i forbindelse med etableringen af et legeplads for børn i sit fitnesscenter.

Udtalelsen er højaktuel i forbindelse med den igangværende debat mellem DGI og DIF's nye partnerskab med det erklærede formål at bedrive og opføre foreningsbaserede fitnesscentre. Udtalelsen rummer en sandhed: Gode offentlige eller foreningsdrevne serviceydelser vil indirekte eller direkte påvirke en privat markedsaktørs muligheder for at finde lukrativt marked. Omvendt vil ringe service ofte resultere i gode privatøkonomiske muligheder.

I dagspressen har flere kommercielle fitnesssejere således klaget over den nye forenings-satsning fra DGI og DIF, som de frygter vil rive gulvtæppet væk under deres private forretning. De centrale og principielle spørgsmål drejer sig om konkurrenceforvridende aktiviteter versus foreningsfrihed og er i sidste ende dybt politiske og principielle spørgsmål.

Konkurrenceforvridende aktiviteter

Hovedkritikken mod foreningsfitness går på, at foreninger ikke bør igangsætte økonomisk forretning med støtte fra organisationernes tipsmidler og tilmed også opnå efterfølgende tilskud fra den lokale kommune efter Folkeoplysningsloven.

I kritikken henvises til konkurrence-lovens bestemmelser om offentlig virksomhed, der siger, at støtte, der er ydet ved hjælp af offentlige midler til fordel for bestemte former for erhvervsvirksomhed, skal bringes til ophør eller skal tilbagebetales. Dertil henvises til den kommunale fuldmagt, der siger, at den kommunale virksomhed ikke må have konkurrence-

forvridende følger virkninger for private virksomheder.

Omvendt fastslår Grundloven, at det står enhver frit for at stifte en forening, og at myndighederne i princippet ikke må eller kan blande sig i aktivitetsindholdet, medmindre det er grundlovsstridigt. Det er fitness næppe.

Forsvaret fra foreningsrepræsentanternes side går samtidig på, at de kommercielle aktører ikke sådan uden videre kan tage patent på at udbyde idrætsaktiviteter, som foreningerne har organiseret i mange år. Så skulle squash, bowling og golf, hvor foreninger udbyder aktiviteter side om side med kommercielle aktører, også lukkes. Samtidig burde det stå klart, at DIF og DGI ville få problemer med deres legitimitet som store tipsmiddelmodtagere, hvis de ikke var i stand til at servicere deres foreninger med moderne aktiviteter.

Principielle beslutninger

Når et fitnesscenter bygges på billige lån hentet fra statens tipsmidler, eller det eventuelt får lokale- og aktivitetstilskud, er der selvsagt tale om konkurrenceforvridende forhold. Men dette har været modellen i årtier, fordi idræt traditionelt set ikke er blevet set som en kilde til privatøkonomiske eventyr, men snarere som et demokratisk velfærdsgode, som alle skal have lige og fri adgang til.

Men spørgsmålet er, om de lokale folkeoplysningsudvalg vil slå bremsen i godkendelsen af en forening, hvis der ligger et velfungerende privat center lige ved siden af et påtænkt nyt foreningsdrevet center.

Regeringen har ikke udtalt sig om spørgsmålet. Kulturministeren henviser til den kommende breddeidrætsbetænkning, som ser dagens lys til sommer.

Fakta om Foreningsfitness

DGI og DIF satser hver 5 mio. kr. om året for at få 80 centre op at stå inden 2012. Foreninger kan søge om lån på op til 400.000 kr. i etableringsfasen. Dertil kommer rådgivning i forhold til markedsføring, indkøb af rigtigt udstyr samt hvervning og uddannelse af instruktører.

Advarsel mod at sammenlægge råd

Forbrugerrådet advarer mod, at væsentlig viden om ernæring og fedme kan gå tabt eller blive underlagt politisk styring, hvis Motions- og Ernæringsrådet slås sammen med Det Nationale Råd for Folkesundhed i et nyt nationalt forebyggelsesråd.

Fusionen af de to råd indgik i VK-regeringens grundlag fra november 2007 og er indarbejdet i forslaget til en ny Sundhedslov, der var i høring frem til den 22. februar.

I forslagens bemærkninger bliver det bl.a. understreget, at Motions- og Ernæringsråds hidtidige pligt til at styrke den videnskabelige indsats på motions- og ernæringsområdet ikke skal videreføres.

I stedet skal det Det nationale forebyggelsesråd primært "bidrage til at styrke fagligheden i den offentlige debat om forebyggelse og sundhedsfremme."

Ifølge Forbrugerrådet er den nye prioritering problematisk:

"Det betyder, at rådet i højere grad bliver politisk styret, og det mister dermed uafhængighed. Forbrugerrådet mener, at det er helt centralt for ernæringsdebatten i Danmark, at der er aktører som kan bidrage med viden af høj videnskabelig værdi," siger Forbrugerrådets formand, Camilla Hersom.

Lovforslaget lægger op til, at det nye råd får 13 ministerudpegede medlemmer med kvalifikationer inden for folkesundhedsområdet.

Foto: Steve Woods

Børn er mindre fysisk aktive

Børn og unge bruger mere tid foran computeren, og det sker på bekostning af fysisk aktivitet.

Rapporten 'Undersøgelse af 11-15 åriges livsstil og sundhedsvaner 1997-2006' viser, at andelen af børn og unge, som dagligt bruger mindre end en time på motion og idræt, er steget kraftigt fra 2004 til 2006.

Hos drengene er andelen vokset fra 11 til 23 procent, mens der hos pigerne er tale om en stigning fra 12 til 24 procent.

Til gengæld bruger børn og unge øjensynligt mere tid foran computeren. Mest markant hos drengene, hvor andelen, som i fritiden sidder mindst tre timer foran computeren hver dag, er steget fra 32 til 46 procent i perioden 2004-2006.

De nye tal forstærker en række af de tendenser, som slog igennem i sidste års undersøgelse.

Korruption frem i rampelyset

Tirsdag begynder en schweizisk retssag, der kan kaste fornyet lys over mange års massiv korruptionspraksis i de førende international sportsorganisationer.

Af Henrik H. Brandt, Idrættens Analyseinstitut

En lang række tidligere og nuværende topledere i internationale idrætsorganisationer holder vejret op til tirsdagens længe ventede åbning af en straffesag mod tidligere topledere i sportmarketinggiganten ISMM/ISL, der krakkede med milliardtab i 2001. Den schweiziske koncern var ude at stand til at honorere milliardaftaler om videresalg af tv- og sponsorrettigheder til forbund og arrangementer i idrætsgrene som fodbold, tennis, atletik, motorsport, svømning og basketball.

Som udløber af konkursagen kom en række lyssky fonde i Liechtenstein og andre lande med bekvemmelige finansielle regler for dagens lys. Tidligere har kritiske undersøgende journalister som briten Andrew Jennings og tyskeren Jens Weinreich beskyldt ISMM/ISL for massiv korruption i forbindelse med erhvervelse af internationale idrætsforbunds tv- og sponsorrettigheder, men med konkursagen fik undersøgelsesmyndighederne i den schweiziske kanton, Zug, adgang til belastende bevismateriale.

Forhåbningen er, at undersøgelsesdommer Thomas Hildbrands 228 sider lange anklageskrift, som blev afleveret allerede i 2005 efter flere års efterforskning i og uden for Schweiz, kan føre til afsløring af en række af de højtstående sportsofficials, som i årenes løb har taget mod bestikkelse for at favorisere ISMM/ISL. Det er dog langt fra sikkert, at der kommer navne på bordet. Til gengæld vil hele systemet af korruption i forbindelse med videresalg af tv- og sportsrettigheder til sport blive blotlagt i retssalen i Zug.

Bestikkelse for 18 mio. schweizerfranc

I første omgang er retssagen rettet mod topledere fra ISMM/ISL, fordi det naturligvis er strafbart, hvis de via lyssky transaktioner har gemt penge af vejen, som burde tilflyde konkursboets kreditorer. Det er ikke småpenge, som ifølge anklagerne har været anvendt til korruption af sportsofficials.

Ifølge Der Spiegels beskrivelse af anklageskriftet, flød der alene i 1999-2001 fra fonden Sundow over 18 mio. schweiziske

francs ud i bestikkelse af sportsledere, men de samlede beløb er formentlig langt større. Det står på forhånd klart, at de seks anklagede fra ISMM/ISL-konkursboet trods truende fængselsstraffe på 3-4 ½ år vil gå langt for at beskytte modtagerne af bestikkelse.

FIFA hårdt ramt

Blandt de store forbund, som blev hårdt ramt af ISMM/ISL's konkurs, var fodboldens FIFA. Uden for offentlighedens rampelys blev FIFA's kontorer den 3. november 2005 ransaget og kilovis af dokumenter beslaglagt af Thomas Hildbrand og hans folk. FIFA havde efter konkursen i 2001 lagt sag an mod ISMM/ISL, fordi konkursboet tilsyneladende havde modtaget, men ikke videresendt en betaling for VM-rettigheder på 60 mio. dollars fra det brasilianske tv-selskab, TV Globo. I 2004 forsøgte FIFA i alt stilhed at trække anmeldelsen af ISMM/ISL tilbage. På samme vis er det kommet frem, at FIFA har tilbagebetalt beløb til konkursboet – angiveligt for at undgå, at det kom til offentlighedens kendskab, hvem der havde modtaget betalingerne som bestikkelse.

ISMM/ISL-sagskomplekset bekræfter formodningerne om, at ikke kun den internationale olympiske komité, IOC, men også en lang række af international idræts førende specialforbund i 1990'erne og i flere tilfælde op til i dag var og er præget af en kultur af korruption og vennetjenester – et system, som ISL's grundlægger, den afdøde Adidas-ejer, Horst Dassler, grundlagde helt tilbage i 1970'erne.

Links

Følg sagen og find dokumenter på disse hjemmesider:

- www.transparencyinsport.org – hjemmeside for Andrew Jennings, som også har skrevet 'Straffe' om FIFA.
- www.jensweinreich.de – den tyske journalist Jens Weinreichs hjemmeside.
- www.playthegame.org – Play the Game, som har kritisk fokus på international idræt.

DGI får hovedsponsorer

Forsikrings-selskabet Codan og sportskæden Intersport bliver i de kommende tre år hovedsponsorer for Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger, DGI.

Det er første gang, at en af idrættens tre store frivillige hovedorganisationer indgår brede hovedsponsorer.

"Det er et gennembrud for breddeidrætten i Danmark," siger DGI's direktør, Søren Brixen, om den nye aftale. Samtidig fremhæver han, at DGI og de nye sponsorer har et værdifællesskab, der udspringer af DGI's satsning på 'fællesskab, sundhed og udfordringer'.

I sponsoraftalerne indgår et årligt beløb til DGI samt aftaler om en række fælles aktiviteter.

Parterne ønsker dog ikke at offentliggøre, hvilke beløbsstørrelser der er tale om, ligesom hovedparten af de bebudede aktiviteter endnu ikke er offentliggjorte eller på plads i alle detaljer.

Nyt forskeruddannelsesprogram

Forsknings- og Innovationsstyrelsen har bevilget 2,5 millioner til et forskeruddannelsesprogram i idræt under ledelse af professor Hans Bonde under Københavns Universitet.

Det er første gang, at der iværksættes et nationalt program for ph.d.-uddannelse i idrætsforskning. Bag programmet står de tre institutter for idræt i København, Odense og Århus.

Der er tale om en treårig rammebevilling til kvalitetsfremme af et nationalt program til undervisning af ph.d.-studerende i idræt.

Værtsinstitution for de første tre år er Institut for Idræt i København.

Foto: Sanja Gjenero

Idræt kommer før sundhed

Sundheden står højt på den idrætspolitiske dagsorden. Men konferencen 'Idræt, sundhed og sociale faktorer' viste også, at der går et skel mellem det officielle Danmark og de foreninger, som man gerne vil nå.

Af Søren Bang, Idrættens Analyseinstitut

Den fyldte sal var i sig selv en bekræftelse på, at sundhed er et hot tema i idrætsdebatten herhjemme. Med over 300 deltagere samlet på Holmen i København blev konferencen 'Idræt, sundhed og sociale faktorer' arrangeret af Idan i samarbejde med Kulturministeriets Breddeidrætsudvalg et regulært tilløbsstykke.

Men dagen blev også et billede på den afstand, der er mellem det officielle Danmark, som har sat sundheden højt på den politiske dagsorden, og de foreninger og almindelige mennesker, som man forsøger at inddrage i det sundhedsfremmende arbejde. Mens de store idrætsorganisationer og ikke mindst kommunerne fyldte godt op i salen, var de idrætsnære foreninger og DIF's specialforbund mindre talstærkt repræsenteret. Blandt sidstnævnte havde cirka en håndfuld fundet vej til Holmen.

Den norske idrætspolitiske kommentator Hans B. Skaset konkluderede efter konferencen, at den skæve deltagelse bør føre til eftertanke hos idrættens centrale organisationer. Der er øjensynligt et misforhold mellem den politiske prioritering, som de store idrætsorganisationer tillægger det sundhedsrelaterede arbejde, og hverdagen, hvor fokus er på idrætsaktiviteterne.

Det skisma bliver særligt tydeligt, når det gælder spørgsmålet om, hvorvidt den

organiserede idræt ligefrem kan supplere den offentlige behandlingssektor.

På konferencen beskrev Lis Puggaard erfaringerne med projektet Motion på Recept, hvor det bl.a. har vist sig at være en udfordring at integrere patienter i en foreningshverdag, der er domineret af rask og selvhjulpne, ligesom nogle idrætsledere føler, at der bliver lagt et meget stort ansvar på deres skuldre.

I en forening som Århus 1900, der har erfaring med sundhedsforebyggelse gennem projektet Vigør, vil man da heller ikke være behandlere, som bestyrelsesmedlem Henning Holmen Møller sagde det.

Selv fra politisk hold kan man i dag finde en vis bekymring for, at idrættens egenverdi kan blive overset, hvis foreningerne spændes hårdt for en sundhedsvogn.

"Problemerne opstår, hvis der bliver drevet rovdrift på de frivillige. Når vi vil bruge de frivillige i fx det forebyggende sundhedsarbejde, er det vigtigt, at vi gør det på måder, som ikke suger kraften ud af idrætten," sagde kulturminister Brian Mikkelsen.

Gode kompromisser?

I en kommentar på 'sportsanalyse.no' foreslår Hans B. Skaset, at idrætsorganisationerne neddrogler de målrettede sundhedsprojekter og i stedet bruger kræfterne på

fortsættes...

RUNDT OM IDAN

Økonomisk vinkel på dansk idræt

Idan udgiver den 26. april i samarbejde med Creative Industries Research Centre imagine.. ved Copenhagen Business School den hidtil mest omfattende bog om den danske idræts- og sportssektor i oplevelsesøkonomien.

I bogen kortlægges Idan fra forskellige vinkler økonomien i såvel den professionelle idræt, den kommercielle breddeidræt som den foreningsbaserede idræt.

Bogen indeholder samtidig en gennemgang af idræts- og sportsrelaterede brancher som sportsrelaterede medier, idrætsrelateret forskning og undervisning, idrætsfaciliteter, sportsiværksættere, sportsbranchen, events og sponsorområdet.

Bogen er del i en større serie om hele den danske oplevelsesøkonomi.

Projektansættelse

Idrættens Analyseinstitut har i en midlertidig stilling frem til sommer ansat Linnea Ytting som primært sundhedspolitisk medarbejder i tilknytning til arbejdet med den betænkning, som Kulturministeriets Breddeidrætsudvalg netop nu forbereder.

Linnea Ytting er kandidat i idræt fra København og har en solid baggrund og erfaring med forskning og evaluering inden for områder som idræt, sundhed, køn og krop.

Århus 1900 har sundhedsorienterede aktiviteter. Men der går en grænse ved egentlige behandlingsforløb, mente bestyrelsesmedlem Henning Holmen Møller.

NYT I IDANS VIDENSBANK

Børns kostindtag i idrætssammenhænge på hverdage og til stævner

Rapporten beskriver, hvad, hvor og hvor meget idrætsaktive børn og unge spiser og drikker i forbindelse med fysisk aktivitet i de danske idrætsforeninger. Fokus er både på forbruget på hverdage og ved stævner.

Pernille Vibe Rasmussen, CISC, Syddansk Universitet for Kræftens Bekæmpelse, 2007

Slutrapport for Mad i Bevægelse

Erfaringer og resultater fra Kræftens Bekæmpelses projekt 'Mad i bevægelse' opsamles og kommenteres i rapporten.

Simon Rask, Kræftens Bekæmpelse, oktober 2007

Undersøgelse af 11-15 åriges livsstil og sundhedsvaner 1997 – 2006

Sundhedsstyrelsens årlige undersøgelse af børn og unges livsstil og sundhedsvaner. Motions-, kost- og alkoholvaner er nogle af de centrale livsstilsfaktorer, rapporten undersøger blandt et repræsentativt udvalgt af de 11-15-årige.

Sundhedsstyrelsen, februar 2008.

Hent rapporter og analyser i vidensbanken på www.idan.dk.

>> KALENDEREN

Stadia Design & Technology 2008

15.-16. april 2008: Stadia Magazine afholder den 15.-16. april konferencen 'Stadia Design & Technology 2008' i Warszawa, der primært henvender sig til stadionoperatører, arkitekter, ingeniører og leverandører af stadionteknologi.

Konferencen præsenterer internationale eksempler på nytænkende stadionbyggerier, teknologiske og designmæssige løsninger samt erfaringer med projektstyring.

I tilknytning til konferencen udstiller en række virksomheder, der arbejder med stadionbyggeri og stadiondrift.

Hent program og praktisk information på www.stadiadesignandtechnology.com.

at kvalitetssikre deres bredde- og eliteaktiviteter, samtidig med at man vedholdende fremhæver idrættens sundhedsmæssige sideeffekter over for myndighederne.

Men måske findes der mellemløsninger, der tager højde for, at foreninger kan have forskellige mål og ambitioner med idrætten. På konferencen talte idrætsforskeren Bjarne Ibsen for en differentieret offentlig støtte, som både tilgodeser det store flertal af foreninger, der alene har fokus på idrætten, men som samtidig afsætter ekstra midler til foreninger med mod på målrettede sundhedsprojekter (læs side 7-8).

Desuden fremhævede Pia Pauly fra det tyske gymnastikforbund DTB, at man med den brede vifte af sundhedsorienterede idrætsaktiviteter under programmet Pluspunkt Gesundheit både har formået at indgå formelle aftaler med de offentlige sygekasser og professionalisere arbejdet i de medvirkende foreninger.

Kløften til de fysisk inaktive

Det ændrer ikke ved, at afstanden mellem sundhedsambitionerne og praksis i foreningerne er en stor udfordring, som måske kun overgås af den mangel på kommunikation, man oplever mellem den sundhedsbevidste del af befolkningen, inklusive hærskaren af eksperter, behandlere, konsulenter og politikere - og den del af befolkningen, som er fysisk inaktiv og ikke responderer på sundhedsråd.

En stor del af denne kløft udspringer af sociale uligheder. Og som forskningsleder Tine Curtis fra Statens Institut for Folkesundhed understregede, spiller sociale faktorer i sig selv en stor rolle, når det gælder risikoen for at udvikle alvorlige sygdomme og undgå tidlig død. Næst efter rygning er lavt uddannelsesniveau den største risikofaktor. Fysisk inaktivitet følger lige efter.

Problemet med at få de inaktive i tale var netop temaet for sociologen Laila Ottensens oplæg, som samtidig tegnede et

mere nuanceret øjenhøjdeportræt af de fysisk inaktive. En gruppe, der langt fra er homogen gruppe (se boksen), og som derfor kræver forskellige strategier, hvis man vil nå dem. Mens nogle kunne blive tiltrukket af foreningerne, hvis de udviklede mere fleksible og sociale tilbud, vil andre være modtagelige over for helbredsargumenter.

Der findes altså ingen patentløsninger, og man savner stadig mere systematiske forsøg på området, mente Laila Ottesen.

"Desuden mangler der dokumentation for, hvilke velfærdsopgaver foreningerne kan løfte, uden vi fratager dem deres styrker," konkluderede hun.

For i sidste ende kommer idrætten stadig før sundheden.

Tre profiler af de inaktive

Laila Ottesen og Ole Skjerk tegner i inaktivitetsundersøgelsen fra 2006 tre overordnede profiler af de inaktive:

- 'De tidligere aktive' udgør cirka 41 procent og har typisk en baggrund i foreningsidrætten, men føler, at de har svært ved at få hverdagens puslespil til at hænge sammen.
- 'De motionsfremmede' udgør cirka 44 procent og har dårlige erfaringer med idrætten, mangler overskud og tvivler på værdien af fysisk aktivitet.
- 'De ophængte' udgør cirka 15 procent og omfatter typisk yngre børnefamilier, som er under hårdt tidspres. De har ofte lyst til at være mere aktive, men savner tid. De har ikke foreningserfaring og vil ligesom de 'De motionsfremmede' ofte være blufærdige og idrætsligt usikre.

Læs mere om de tre profiler og konferencens øvrige oplæg i Idans dokumentation og reportage på www.idan.dk.

Formidlingsrækker på KU

Foråret 2008: Institut for Idræt ved Københavns Universitet er gennem foråret vært for to offentlige formidlingsrækker.

En formidlingsrække om coaching i forskning og praksis er begyndt, men har endnu fire foredrag på programmet. Næste arrangement afholdes den 26. marts fra kl. 15-17, hvor Kim Gørtz vil tale om anvendelse af coaching i en organisatorisk kontekst.

Desuden er en formidlingsrække om OL på trapperne.

Det nærmere program for de to formidlingsrækker kan findes på www.ifi.ku.dk. Alle foredrag, hvortil der er fri afgang mod forhåndstilmelding, afholdes på Institut for Idræt, Nørre Alle 53.

Det civile samfund som indsatsstyrke

Kommentar: Differentieret støtte til foreninger kan være en måde at fremme sundhedsprojekter i den civile sektor uden at lægge gift ud for det brede foreningsliv, skriver Bjarne Ibsen.

Af Bjarne Ibsen, leder af Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet

I takt med væksten i de såkaldte livsstilssygdomme og større videnskabelig dokumentation for, at fysisk aktivitet har stor betydning for bevarelsen af et godt helbred, har idrætten og især den foreningsorganiserede fået større opmærksomhed i sundhedssektoren.

Men selvom enhver idrætsleder vil skrive under på, at idræt er sundt, så er det ikke ensbetydende med, at foreningen er målrettet mod sundhed.

Forskellige undersøgelser viser, at kun et mindretal af foreninger har særlige aktiviteter for inaktive voksne og endnu færre beskæftiger sig med aktiviteter inden for 'sundhed og sygdom'. Intet tyder da heller på, at det er idrætsforeningen, som de motions-uvante især søger hen til, hvis de vil i gang med at motionere.

Mange foreninger og mange frivillige ledere og instruktører er imidlertid optaget af, at foreningen skal bidrage til at fremme sundheden i befolkningen, og der er gode grunde til, at det civile samfund får en større rolle deri. Men det kan gøres på forskellige måder.

Tre mulige scenarier

I det første scenarium byder foreningerne sig til med en mangfoldighed af aktiviteter og tilbud, som motionstrængende danskere efterspørger. Foreningernes force er, at tilbuddene som regel er billigere end de kommercielle tilbud og mindre påtrængende end offentlige evidens-baserede tilbud. I foreningerne kan alle være med på den måde, hver især har lyst til og interesse for – uden sundhedsmæssige formaninger og personlige rettelser.

I det andet scenarium lægger foreningerne sig i slipstrømmen af den statslige sundhedslogik. Foreninger byder sig til

og indgår aftaler med kommunen om motionsaktiviteter for grupper, som det offentlige etablerer særlige programmer for. Det kan fx være aktiviteter for overvægtige børn, samarbejde med skolefritidsordninger om idræt efter skoletid, særlige tilbud for ældre eller motion for borgere, der er blevet ordineret 'motion som medicin'. For at påtage sig disse aktiviteter vil kommunen stille krav til både aktiviteterne, der skal være evidensbaseret, og instruktørerne, der skal være uddannet i motion og sundhed. En konsekvens af dette er større professionalisering – såvel i faglig som økonomisk forstand – i foreningen. Til gengæld vil foreningen også tage sig betalt for denne opgave.

Ved siden af disse to velkendte scenarier er udfordringen måske at udvikle et tredje scenarium, hvor sundheden hverken er et formynderisk, statsligt eller et personligt, individuelt anliggende. Et scenarium, hvor foreningsfællesskabet om idrætten får en anden og videre rolle end at være et lystbetonet og uforpligtende samvær om motion. Her blander man sig, ikke formynderisk foroven, men involverende og gensidigt forpligtende. Det centrale i denne gensidighed er fælles kropslig erfaring, sunde gode bevægelsesvaner samt kropslig sanselighed og lyst. Altså en stræben efter det fælles bedste, men med forskellige veje.

Mere fleksibel offentlig støtte

Under alle omstændigheder er spørgsmålet, hvordan kommunerne bedst muligt kan fremme og støtte, at foreningerne varetager velfærds- og sundhedsopgaver. På den ene side vil mange politikere sikkert gerne have mere 'value for money', dvs. en mere synlig effekt af de mange penge, som i dag går til idrætsforeningerne. På den anden side vil en stærkere styring af, hvordan foreningerne bruger pengene efter alt at dømme være 'gift' for foreningslivet.

Det dilemma har nordmændene et bud på. I en såkaldt Stortingsmelding (en form for regeringsprogram) om statens forhold til frivillige organisationer skelnes der mel-

BØGER

En verdenskrig om medaljer

Forskningen i international eliteidræt er vokset kraftigt de senere år, og alt peger i én retning: Der er et globalt 'sporting arms race' i gang, og det gør det stadigt dyrere for nationer at vinde medaljer ved prestigefyldte slutrunder som EM, VM og OL.

Antologien 'Comparative Elite Sport Development. Systems, Structures and Public Policy', der er redigeret af englænderne Barrie Houlihan og Mick Green, samler op på de internationale tendenser og giver indsigt i ni landes elitesystemer: Fra Kina, Japan og Singapore til Tyskland, Frankrig, Polen, Norge, New Zealand og USA.

Generelt er de nationalstatslige investeringer i elitesport globalt set steget massivt i de senere år. Samtidig satser deltagere i det internationale oprustningskapløb på en systematik og strategisk styring og udvikling af elitesporten, der på nogle punkter ligner den tidligere østbloks tilgang. Ifølge Houlihan og Green er der i mange lande kommet en øget bevidsthed om nødvendigheden af at strukturere og organisere opgaverne på eliteområdet.

Derfor er tættere politisk kontrol med tilhørende præstationsorientering også

blevet en trend internationalt, ligesom man i flere lande, bl.a. England, Tyskland, Norge, Japan, New Zealand, Japan og Kina, i dag har en mere kynisk satsning på de sportsgrene, der er OL-discipliner. Omvendt har mange lande dog samtidig beholdt eller udviklet programmer, der søger at sikre udøverne mod de negative konsekvenser af elitesportskarrieren. Det gælder bl.a. i Tyskland og Frankrig.

Bogens mest spændende kapitel er det om elitesporten i USA, der bl.a. skiller sig ud med sit fravær af en koordineret offentlig elitestøtte. Overfladisk betragtet står USA meget stærkt på den internationale sportsscene målt på antallet af vundne medaljer ved de olympiske lege. Men i virkeligheden forvalter supermagten ikke sit potentiale optimalt, hvis man sammenligner med mindre nationer med en svagere økonomi og et mindre befolkningsunderlag.

Erfaringerne fra USA bekræfter dermed, hvor vigtig en strategisk indsats med effektive sagsgange og klare ansvarsfordelinger kan være i forhold til at vinde medaljer i det internationale oprustningskapløb, som Houlihan og Green påpeger.

Bogens styrke er, at den gennem sådanne sammenligninger giver et fortrinligt overblik over elitesatsningerne i flere lande. Den kan derfor anbefales til alle med interesse for udviklingen af international elitesport.

Rasmus Storm

Comparative Elite Sport Development **Barrie Houlihan og Mick Green (red.)**

Elsevier Butterworth-Heinemann

302 sider, ill.

Pris 36,95 euro

Udgivet af Idan,
Idrættens Analyseinstitut

Nummer 16 - 10. marts 2008

Kanonbådsvej 12A
1437 København K
Telefon: 3266 1030
Fax: 3266 1039
E-mail: idan@idan.dk

Hjemmeside: www.idan.dk

Redaktion:
Søren Bang, journalist
soeren.bang@idan.dk

Henrik Brandt, direktør (ansv.)
henrik.brandt@idan.dk

Redaktionen er afsluttet den
10. marts 2008.

Foto: Polfoto/ Mikkel Khan Tariq

Hvor stort et medansvar for sundhedsfremmende projekter kan idrætsforeningerne løfte, uden at foreningskulturen kommer i fare? På fotoet ses unge fra Sundby Boldklubs fodboldskole i 2006.

lem tre former for foreningsvirke:

Den første og helt dominerende foreningsform benævnes som 'medlemsbaseret virke', hvor deltagerne samler sig om mål og aktiviteter, som de selv bestemmer over. Når den offentlige sektor støtter sådanne foreninger, er det både, fordi det antages, at deltagelse deri fremmer demokratiske holdninger og handlinger, og fordi det tages for givet, at aktiviteterne er gavnlige for samfundet i bredere forstand, fx i form af integration og sundhed, selvom foreningerne ofte ikke har et sådant eksplicit sigte. Den offentlige støtte bidrager således til at stimulere foreninger og organisationer på deres egne præmisser for derved at fremme et aktivt og levende civilsamfund.

Mindre udbredt er den form for virksomhed, som den norske Stortingsmelding kalder 'værdibaseret samvirke', der tager sigte på realisering af nærmere angivne mål, som det offentlige i særlig grad ønsker fremmet. Her er der som regel tale om mere eksplicite mål for denne virksomhed med særskilt offentlig støtte til gennemførelsen af. Den offentlige støtte kan være begrundet med, at de frivillige organisationer står for alternative tiltag såvel i indhold som form i sammenligning med den offentlige sektors aktiviteter på samme område. Det er den type af virksomhed, der ofte støttes af særlige puljer eller programmer.

Den norske stortingsmelding opererer endelig med en tredje form for frivillig virksomhed, der betegnes som 'fortjenestefri velfærdsproduktion'. Af betegnel-

sen fremgår det, at det fælles for denne virksomhed er, at den er fri for fortjeneste. I Danmark drives denne type af virksomhed på kommunalt plan næsten udelukkende af selvejende institutioner, men der er også eksempler på foreninger, der har indgået driftsaftaler med kommunen om fx drift af en idrætsfritidsordning. Samvirket med det offentlige er baseret på formelle aftaler (driftsaftaler), hvor en række krav er specificeret som forudsætning for at få kommunal støtte. (Se også Det Kongelige Kultur- og Kirkedepartementet (1997): Om statens forhold til frivillige organisationer. St. meld. Nr. 27).

Afbalanceret model

En sådan differentieret støttemodel kunne på den ene side fremme den sundhedsmæssige dimension i de foreninger, som gerne vil arbejde med dette, og dermed bidrage til at fremme folkesundheden.

På den anden side vil det ikke tvinge de andre foreninger – for at opnå offentlig støtte – til at beskæftige sig med noget, som medlemmerne og de frivillige ikke interesserer sig for. Derved kan 'kommunal nytte' og 'foreningsfrihed' gå hånd i hånd.

Hent oplæg

Denne kommentar bygger på Bjarne Ibsens oplæg på konferencen 'Idræt, sundhed og sociale opgaver'. Den tilhørende præsentation kan hentes på Idans.dk.